

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Недзеленко О.І.

студент,

Черкаський державний бізнес-коледж

РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасні ринкові механізми характеризуються двома істотними складовими: «стихійними» регуляторами попиту і пропозиції робочої сили і регулюючим впливом держави на ці процеси. Серед найважливіших напрямків розвитку економіки України велика роль відводиться проблемам формування механізмів зайнятості населення. Явища ринкової економіки зачіпають сферу зайнятості населення, що вимагає постійного моніторингу процесів, що відбуваються, вироблення відповідних заходів впливу і вдосконалення інструментів його регулювання.

Ринок робочої сили є не тільки економічною категорією, що виражає комплекс соціально-трудових відносин. Він також є історично сформованим механізмом специфічного саморегулювання. Цей механізм реалізує певні соціально-трудові відносини на підставі інформації, що надходить у вигляді вартості праці, сприяє виникненню і дотриманню балансу між робочими, підприємцями і державою.

Ринок праці в Україні має ряд загальних елементів або компонентів, а також свої специфічні особливості. Саме ці особливості характеризують їх структуру, причому особливе значення має факт відношення до діяльності сучасних цивільних ринків праці з точки зору наявності необхідних компонентів. З цієї точки зору, основними є наступні компоненти:

- суб'єкти ринку (роботодавці, наймані працівники, держава);
- економічні програми і рішення, правові норми, тристоронні угоди і колективні договори;
- ринковий механізм в обмеженому значенні (попит і пропозиція в зв'язку з робочою силою, вартість праці, конкуренція);
- безробіття і пов'язані з ним соціальні виплати (допомоги по безробіттю, компенсація за звільнення з роботи і т.д.) [3, с. 12].

Наявність вищевказаних компонентів в сукупній формі набуває істотне значення для створення та ефективного функціонування ринку праці в сучасному світі. Серед них найбільш важливу роль відіграє ринковий механізм, який є механізмом саморегулювання, так як в більшості випадків ринок праці має на увазі саме цей механізм.

Розглянемо наступні категорії населення на ринку праці:

– перша група – економічно неактивна частина населення. Ця група не може виконувати економічних функцій з деяких причин. Наприклад, люди, що знаходяться в непрацездатному віці, нездатні працювати в силу фізичного стану – інваліди. Ця група в функціонуванні економіки не приймає участі, тому не є частиною ринку праці;

– друга група – економічно активна частина населення. В економічній діяльності ця група бере активну участь. Це люди, що знаходяться в працездатному віці, мають фізичні дані до здійснення економічної діяльності.

Розмежують другу групу по зайнятості та незайнятості в національній економіці. Друга група складає населення, задіяне в ринку праці, і визначає його функціонування. Назвемо чинники, які впливають на функціонування ринку праці в Україні:

- загальний стан національної економіки;
- зростання оплати праці;
- пріоритет деяких професій або навпаки, зниження престижу будь-якої професії;
- зміна демографічної ситуації в країні;
- трансформація в сфері дозвілля населення [2, с. 156].

Без активного втручання держави існування ринку праці неможливо. Держава застосовує певні заходи прямого і непрямого впливу на розвиток і функціонування ринку праці. При цьому роль держави може бути як активною, так і пасивною. Активна політика держави на ринку праці проявляється насамперед у прийнятті організаційних, правових та економічних заходів для регулювання взаємодії учасників трудових відносин. Це і фінансування різних програм, спрямованих на розвиток індивідуальної трудової діяльності, створення центрів з працевлаштування безробітного населення, сприяння самозайнятості. Політика держави активно проявляється в можливості працівника підвищити свою конкурентоспроможність на ринку праці.

На ринку праці держава здійснює працевлаштування, підготовку і перепідготовку для підвищення конкурентоспроможності кадрів, забезпечує

соціальну підтримку населення. Необхідно враховувати при проведенні активної політики на ринку праці наступне:

- гендерну приналежність зайнятого, незайнятого, безробітного населення;
- вікову складову зайнятого, незайнятого, безробітного населення;
- рівень доходу сім'ї в сукупності;
- масштаби формальної і неформальної зайнятості населення;
- рівень міжнародної конкуренції на ринку праці, рівень інвестицій;
- використання законодавчої бази і т.д. [4, с. 50].

Таким чином, основними проблемами зайнятості та безробіття в Україні є: молодіжне безробіття; структурні зрушення в економіці; скорочення попиту на робочу силу; зниження витрат на оплату праці; розвиток тіньової зайнятості, міграція робочої сили (особливо висококваліфікованої) за кордон; погіршення якісних характеристик робочих місць; зниження податкових надходжень до бюджету через зростання безробіття; диференціація регіональних ринків праці. Для вирішення цих проблем необхідно забезпечити комплексну державну підтримку працездатного населення через систему економічних, соціальних і правових інструментів.

Для вдосконалення структури зайнятості в Україні необхідно вирішити наступні завдання: зменшити диспропорції зайнятості по регіонах; розвивати державно-приватне партнерство в сфері освіти; створити умови для виходу економіки з «тіні»; стимулювати підприємницьку діяльність безробітних; розробити методика довгострокового прогнозу потреби в робочій силі за видами економічної діяльності. Крім того, важливо сприяти зайнятості окремих категорій безробітних, таких як молодь, люди старшого віку, а також переселенців [1, с. 9].

Список використаних джерел:

1. Бандур С.І. Розвиток соціально-трудова відносин як передумова досягнення продуктивної зайнятості населення. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2014. № 1. С. 8–13.
2. Грیشнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник. Київ : Знання, 2011. 390 с.
3. Колот А.М. Трансформація інститута занятості як составляющая глобальних изменений в социально-трудова сфера: феномен прекаризации. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2014. № 3. С. 10–13.
4. Лисюк О.С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. № 4(70). С. 48–53.